प्रहर्त्ता मतिमान् शूरः श्रुतवान् सुनृशंसवान् । रक्षन्नाश्रमिणां धर्म्मं ब्रह्मण्यो गुरुपूजकः ।
निषाद्यां क्षत्रियाज्जातः क्षत्रधर्म्मानुपालकः । कायव्यो नाम नैषादिर्दस्युत्वात् सिद्धिमाप्तवान् ।
अरण्ये सायं पूर्व्वाह्णे मृगयूथप्रकोपिता । विधिज्ञो मृगजातीनां नैषादानाञ्च कोविदः । ४८५
सर्व्वकालप्रदेशज्ञः पारियात्रचरः सदा । धर्म्मज्ञः सर्व्वभूतानाममोघेषुर्दृढायुधः ।
अप्यनेकशता सेना एक एव जिगाय सः । स वृद्धावन्धवधिरौ महारण्येऽभ्यपूजयत् ।
मधुमांसैर्म्मूलफलैरन्नैरुच्चावचैरपि । सत्कृत्य भोजयामास मान्यान् परिचचार च ।
आरण्यकान् प्रव्रजितान् ब्राह्मणान् परिपूजयन् । अपि तेभ्यो मृगान् हत्वा निनाय सततं वने ।
येऽस्मान्न प्रतिगृह्णन्ति दस्युतो जनशङ्कया । तेषामासज्य गेहेषु कल्य एव स गच्छति । ४८६
बहूनि च सहस्राणि ग्रामणीत्वेऽभिवव्रिरे । निर्म्मर्य्यादानि दस्यूनां निरनुक्रोशवर्त्तिनां ।
॥ दस्यव ऊचुः ॥ मुहूर्त्तदेशकालज्ञः प्राज्ञः शूरो दृढव्रतः । ग्रामणीर्भव नो मुख्यः सर्व्वेषामेव सङ्गतः ।
यथा यथा वक्ष्यसि नः करिष्यामस्तथा तथा । पालयास्मान् यथान्यायं यथा माता यथा पिता ।
॥ कायव्य उवाच ॥ मा वधीस्त्वं स्त्रियं भीरुं मा शिशुं मा तपस्विनं । नायुध्यमानो हन्तव्यो न च ग्राह्या बलात् स्त्रियः ।
सर्व्वथा स्त्री न हन्तव्या सर्व्वसत्त्वेषु केनचित् । नित्यन्तु ब्राह्मणे स्वस्ति योद्धव्यञ्च तदर्थतः । ४८७
सत्यञ्च नाभिहन्तव्यं मा विघ्नञ्च मा कृथाः । पूज्यते यत्र देवाश्च पितरोऽतिथयस्तथा ।
सर्व्वभूतेष्वपि च वै ब्राह्मणो मोक्षमर्हति । कार्य्या चोपचितिस्तेषां सर्व्वस्वेनापि या भवेत् ।
यस्य ह्येते सम्प्रदुष्टा मन्त्रयन्ति पराभवं । न तस्य त्रिषु लोकेषु त्राता भवति कश्चन ।
यो ब्राह्मणान् परिवदेद्विनाशञ्चापि रोचयेत् । सूर्य्योदय इव ध्वान्ते ध्रुवं तस्य पराभवः ।
इहैव फलमासीनः प्रत्याकाङ्क्षेत सर्व्वशः । ये ये नो न प्रदास्यन्ति तांस्तांस्तेनाभियास्यति । ४८९
शिष्ट्यर्थं विहितो दण्डो न वृद्ध्यर्थं विनिश्चयः । ये च शिष्टान् प्रबाधन्ते दण्डस्तेषां वधः स्मृतः ।
ये च राष्ट्रोपरोधेन वृद्धिं कुर्व्वन्ति केचन । तदेव तेऽनुमीयन्ते कुणपे क्रमयो यथा ।
ये पुनर्द्धर्म्मशास्त्रेण वर्त्तेरन्निह दस्यवः । अपि ते दस्यवो भूत्वा क्षिप्रं सिद्धिमवाप्नुयुः ।
॥ भीष्म उवाच ॥ ते सर्व्वमेवानुचक्रुः कायव्यस्यानुशासनं । वृद्धिञ्च लेभिरे सर्व्वे पापेभ्यश्चाप्युपारमन् ।
कायव्यः कर्म्मणा तेन महतीं सिद्धिमाप्तवान् । साधूनामाचरन् क्षेमं दस्यून् पापान्निवर्त्तयन् । ४९०
इदं कायव्यचरितं यो नित्यमनुचिन्तयेत् । नारण्येभ्यो हि भूतेभ्यो भयं प्राप्नोति किञ्चन ।
न भयं तस्य भूतेभ्यः सर्व्वेभ्यश्चैव भारत । नामतो विद्यते राजन् स ह्यरण्येषु गोपतिः ।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि आपद्धर्म्मपर्व्वणि पञ्चत्रिंशदधिकशततोऽध्यायः ॥ १३५ ॥
॥ भीष्म उवाच ॥ अत्र गाथा ब्रह्मगीताः कीर्त्तयन्ति पुराविदः । येन मार्गेण राजा वै कोषं सञ्चनयत्युत ।
न धनं यज्ञशीलानां हार्य्यं देवस्वमेव च । दस्यूनां निष्क्रियाणाञ्च क्षत्रियो हर्त्तुमर्हति ।
इमाः प्रजाः क्षत्रियाणां राज्यभोगाश्च भारत । धनं हि क्षत्रियस्यैव द्वितीयस्य न विद्यते । ४९०